

hitért, az új segítségért, vagy röviden, egyszerűen mondván: keresse az erőt, az új erőt; ez minden törekvése és kívánsága. Ez után kiáltunk és ezt keressük mi is. És az a mi nyugtalanságunk, hogy ez az erőnk nekünk hiányzik. Bárcsak Isten megajándékozna vele! Bárcsak Isten felemelné kezeit és a mi szegény, beteg, fáradt, üdvösség és igazság, békesség és nyugalom után éhező és szomjúhozó világunkba belenyujtaná ezt az erőt! Bárcsak utat találnánk ebből az eltévelyedésünkből kifelé, s bárcsak vége lenne már a mi gyötrelmünknek és nehézségeinknek! Bárcsak ne kellene azzal a sok bajjal és nyomorúsággal, mely szétforgácsol és békétlenné tesz, a betegség gyötrelmével, a halál hatalmával olyan egyedül, olyan tanácstalanul szembe állanunk! Óh! ha erőnk és hatalmunk volna, hogy erős szavakkal beszélni és döntő tettekkel cselekedni tudnánk ellenük; ha mindannak, amit ellenük teszünk, ne kellene aláperegnie, mint az esőcseppnek a szikláról! Óh, ha eljönne a magasságból az erő és a lélek, amelyek után kiáltunk!

De hogyan történik meg ez? Mit kell tennünk, hogy ez megtörténjék? Itt azzal a döntő kérdéssel állunk szemben, amelybe minden nyugtalanságunk és vágyunk beletorkollik. Mit tegyünk? Mi vezet ki bennünket a külső és belső megmerevedésből? Mi visz előre a keresésből és vágyból a megtaláláshoz és beteljesedéshez? Nem az volna-e a legjobb: mindig csak nézni az új erők felé? És talán nem az volna-e még jobb, hogy a még meglévő, de annyifelé lekötött és szétszórt erőnket összegyűjtsük, erőnket megfeszítsük és egy megújított rohammal meg rázkódtassuk a pusztulás és romlás hatalmának frontját? Lásunk-e azonnal munkához, vagy adjuk-e oda erőnket, ami még van, a mai idők valamelyik mozgalmához, amelyik éppen ebből a nyugtalanságból és életvágyból született? Vajjon remélhetjük-e attól, hogy egy hatalmas és közös nekifeszüléssel és harccal a régi világot megdönthetjük és az új világot megteremthetjük? Vagy pedig tegyük azt, amit sokan tanácsolnak, hogy távol tartsuk magunkat minden emberi akarástól és várjuk csendben, míg jön az új világ? Mit tegyünk?

Erre a kérdésre szeretnék most feleletet adni. Mindenesetre — nekem úgy tetszik, — nem várhatunk tétlenül és nem gondolhatjuk azt, hogy a lélek, az erő, az újraéledés, mint valami csoda, alászáll az égből. Ez ma nem történhetik meg. Erre várni,

nem jelentene mást, mint varázslatra várni; pedig Isten, akitől minden erő és megváltás jöhet és jönni fog, Isten nem varázsol. Isten az ő adományát az égből nem fogja aládobni. *Isten várja, hogy mi tegyünk* valamit. De természetesen *csak egy valamit* és nem sokfélét! Nem nagy akciókra és mozgalmakra van szükség, nem tervezgetésekre és buzgóságra, hanem *csak egy valamire*, valami egyszerűre, de az legyen *egész* és legyen *lényeges* valami. *Egy* a szükséges dolog, amit tennünk kell és amit tehetünk is valóban és amire oda kell adnunk minden gondolatunkat és minden akarásunkat: meg kell *nyitnunk a mi bensőnket*. Ennek kell megtörténnie, mielőtt Isten tenne valamit. Erre vár Isten. S ez az az egyetlen *tett*, amelyiket valóban *mi* tehetünk, amit senki más helyettünk meg nem tehet és nem tesz meg. Isten sem teszi meg, mert Isten éppen bennem és benned helyezte el a képességet, hogy ezt az egyet megtehessek vagy ne, akarhassuk vagy ne. Ez az a megfoghatatlan titok és mélység, ami minket azzá tesz, amik vagyunk: *emberré*, hogy mi legbensőnkben egy elrejtett ajtócska felett rendelkezünk, amelyik előtt Istennek várnia kell. És ő ezelőtt várni akar. Neki nem kellene, de ő vár. Ő erőszakkal nem akarja azt felszakítani. Ő nem akarja kikényszeríteni tőlünk, hogy felnyissuk azt és lássuk őt. Senkinek sem *kell* magában Istennek utat engednie, senkinek sem *kell* jónak lennie. Akarhatjuk a rosszat, ajtót nyithatunk a gonosznak. Nem *kell* békének lennie. A népek *élhetnek* háborúságban; senkinek sem *kell* hinnie; *mondhatjuk* szívünkben, hogy nincs Isten; *élhetjük* az életet Isten nélkül, távol Istentől, Isten ellen is. Ámbár ez bolondság, dőreség, *csalás*. De az ember *megteheti*, *dönthet* Isten *ellen*; *szabad és lehet*, hogy ezt az ajtót előtte zárva tartsuk. Istent megvárakoztathatjuk, előle elzárkozhatunk, magunkat megkeményíthetjük. — De tehetünk mást is. Egy örömujjongással és vágyakozó kiáltással felszakíthatjuk az ajtót, melyen túl Istent megláthatjuk és az *ővéi* lehetünk. Megszabadulhatunk belső fogságunkból, elhagyhatjuk dőreségeinket, bűneinket és tévelygéseinket. Megtehetjük. Választhatunk a sötétség és fény, bilincs és szabadság között. Nem kellene oly hosszasan az aggodalmak és bűnök árnyékában ülnünk, vagy a szeretetlenség és gondok éjjelében emésztődnünk. Csakugyan, *felnyithatjuk* azt az ajtót és *szabadba* kerülhetünk. Istenhez térhetünk és vele új életet kezdhetünk. Óh! milyen boldog örömezenet. Megtehetjük! *Ővé* le-